

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****ŞEKİP KARKUR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2020/7458
Karar Tarihi : 2/6/2020

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL

Raportör : Yusuf Enes KAYA
Başvurucu : Şekip KARKUR
Vekili : Av. İbrahim Halil İNCE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; hayati tehlike ya da kötü muamele görme olasılığı yüksek olan ülkeye sınır dışı edilme nedeniyle kötü muamele yasağının, haksız şekilde idari gözetim altında tutma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/2/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Suriye uyruklu başvurucunun aynı parmak iziyle farklı kimlik bilgilerini beyan ettiğinin anlaşılması üzerine hakkında resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçundan 4/2/2020 tarihinde soruşturma başlatılmıştır.

7. Adli işlemlerin tamamlanmasını müteakip idari işlemlerin tesisi amacıyla başvuru, Hatay Geri Gönderme Merkezine teslim edilmiştir.

8. Hatay Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne 7/2/2020 tarihinde başvuru hakkında kamu düzeni açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle sınır dışı etme ve altı ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Sınır dışı etme kararının gerekçesi olarak Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün 4/2/2020 tarihli yazısına istinaden resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunması ve askeri yasak bölgeye girmesi gösterilmiştir.

9. Göç idaresince verilen sınır dışı etme ve idari gözetim kararlarında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine ve 57. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayanılmıştır.

10. Göç idaresince hazırlanan 7/2/2020 tarihli *Sınır Dışı İşlemi Uygulanacak Ülkenin Belirlenmesi Hususunda Mülakat ve Değerlendirme Formu* başlıklı belgede, başvurunun sınır dışı edilebileceği ülkeler *Ekvador, Malezya ve Sudan* olarak belirlenmiştir.

A. Sınır Dışı Kararına Karşı Açılan İptal Davası Süreci

11. Başvuru, sınır dışı işlemine karşı 10/2/2020 tarihinde Hatay 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açılmıştır. Başvuru, dava dilekçesinde yürütmenin durdurulmasına karar verilmesini de talep etmiştir.

12. Mahkeme 12/2/2020 tarihinde, sınır dışı işlemine karşı dava açılmasıyla dava konusu işlemin icrasının -6458 sayılı Kanun'un 53. maddesi gereğince- duracağından yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

13. Davanın devamında Mahkeme 3/3/2020 tarihinde; Ekvador, Malezya ve Sudan'a sınır dışı edilmesi hâlinde ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ve muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunup bulunmadığı hususlarının sorularak böyle bir iddia varsa bu hususun detaylı olarak gerekçeleriyle açıklanıp iddialara ilişkin tevsik edici bilgi ve belgelerin örneğinin sunulmasının başvurudan istenmesine, bunun için başvurucuya on (10) gün süre verilmesine, ara kararı gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde başvurunun Ekvador, Malezya ve Sudan ülkelerine yönelik itirazının bulunmadığının kabulüyle karar verileceğinin başvuruca ihtarına karar vermiştir.

B. İdari Gözetim Kararına İtiraz Süreci

14. Başvuru 12/2/2020 tarihinde, idari gözetim kararına itiraz etmiştir. Başvuru; itiraz dilekçesinde, idari gözetim kararının usul ve yasaya aykırı olduğunu, içinde bulunduğu durum nedeniyle sınır dışı edilemeyecekler arasında bulunduğunu, bu nedenle hakkındaki idari gözetimin sona erdirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

15. Hatay 2. Sulh Ceza Hâkimliği 19/2/2020 tarihinde başvurunun itirazının reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tüm dosya kapsamına bir bütün olarak ele alındığında hakkı bir daha getirme sınırı sınır dışı edilme kararı bulunan yabancı uyruklu Şekip Karkur hakkında iftira atmak suretiyle kolluk kuvvetlerine yalan beyanda bulunması ve askeri yasak bölgeye girmesi nedeniyle hakkında işlem yapılmış 6458 sayılı Kanun'un 54/1 maddesinde '54/1-d kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar' bendi gereği ve YUKK 57/2 maddesi 'kaçma ve kaybolma riski bulunanlar kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturanlar' hükmü uyarınca süresi içerisinde Hatay Valiliği

tarafından 6458 sayılı Yasa'nın 54/1-d maddesi kapsamında sınırđışı edilmesine ve 6458 sayılı Yasa'nın 57. maddesi kapsamında 6 ay süre idari gözetim kararı verildiği ilişkin verilen kararın gerekçesinde ve de usulünde eksiklik bulunmadığı, şahsın sınır dışı edilmesine yönelik idari işlemin halihazırda devam ettiği, hakkında sınır dışı edilme kararı bulunan kişilerin her zaman bu kararı etkisiz kılmak için kaçma ve ortadan kaybolma durumlarının bulunduğu, bu nedenle itirazın yerinde olmadığı anlaşılmakla itirazın reddine ... [karar verilmiştir.]"

16. Başvurucu 27/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Öte yandan Reyhanlı Cumhuriyet Başsavcılığınca 4/3/2020 tarihinde resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçundan başvuru hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme" kenar başlıklı 52. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşee ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir."

19. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı" kenar başlıklı 53. maddesi şöyledir:

" (1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancıun rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanuncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez."

20. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı alınacaklar" kenar başlıklı 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısımları şöyledir:

"Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

...

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

..."

21. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

"(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancı için iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılar, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır."

22. 6458 sayılı Kanun'un "İdari gözetime alternatif yükümlülükler" kenar başlıklı 57/A maddesi şöyledir:

"(1) 57 nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılar ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılar aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir:

a) Belirli adreste ikamet etme

b) Bildirimde bulunma

c) Aile temelli geri dönüş

ç) Geri dönüş danışmanlığı

d) Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma

e) Teminat

f) Elektronik izleme

(2) Yabancıya birinci fıkradaki yükümlülüklerden bir ya da birkaçının getirilmesi durumunda, bu süre yirmi dört ayı geçemez.

(3) 57 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında olup da idari gözetim altına alınmayan yabancılar bu maddenin birinci fıkrasında sayılan yükümlülüklerden birinin ya da birkaçının getirilmesi zorunludur.

(4) İdari gözetime alternatif yükümlülüklere tabi tutulduğu, yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına gerekçeleri ile birlikte tebliğ edilir. Hakkında idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilen yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(5) Elektronik izleme yükümlülüğüne tabi tutulan yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı bu karara karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru yabancıya tabi tutulduğu idari yükümlülüğü durdurmaz. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir.

(6) İdari gözetime alternatif yükümlülüklere uymayan yabancılar idari gözetim altına alınabilir.

(7) Yabancıya teminat yükümlülüğü getirilmesi ve yabancıya teminat süresi içerisinde mücbir sebepler ve mahkeme sürecinin sona ermemesi halleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye'den çıkmaması durumunda teminat Hazineye irat kaydedilir.

(8) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir."

23. 6458 sayılı Kanun'un "Geri gönderme merkezleri" kenar başlıklı 58. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümleri

24. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (MSHUS) "Özgürlük ve güvenlik hakkı" kenar başlıklı 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes kişi özgürlüğü ve kişi güvenliği hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi olarak gözaltına alınmaz veya tutulamaz. Hiç kimse hukukun öngördüğü sebepler ve usuller dışında özgürlüğünden yoksun bırakılamaz."

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme/AİHS) 5. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

...

f) Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması; ...

..."

2. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin Genel Yorumları

26. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin 1982 tarihli 16. Oturumundaki MSHUS'un 9. Maddesinde Düzenlenen Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkına ilişkin 8 No.lu Genel Yorumu'nun ilgili kısmı şöyledir:

"Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını düzenleyen 9. madde, taraf Devlet raporlarında genellikle dar biçimde anlandırılmaktadır ve bu nedenle raporlarda bu konuya ilişkin eksik bilgi verilmektedir. Birinci paragrafın tüm özgürlükten yoksun bırakma halleri, cezai haller veya hastalık, serserilik, uyuşturucu bağımlılığı, eğitim sebebiyle özgürlükten yoksun kalma halleri, göç kontrolünden kaynaklanan kısıtlamalar ve benzeri haller açısından da uygulanabilir olduğu söylenebilir."

27. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin 1986 tarihli 27. Oturumundaki 15 No.lu "Sözleşme (MSHUS) Çerçevesinde Yabancıların Durumu"na ilişkin Genel Yorumu'nun ilgili kısmı şöyledir:

"Sözleşme yabancıların taraf Devlet'in ülkesine girebilmeleri veya ülkesine yerleşmeleri hakkını tanımamaktadır. Ülkesine kimi kabul edip, kimi kabul etmeyeceğine prensipte taraf Devlet'in kendisi karar verir. Ancak, bazı durumlarda bir yabancı, ülkeye giriş veya ülkede yaşama konularında dahi, özellikle ayrımcılık yaşağı, insanlık dışı muamele ve aile hayatına saygı gibi hallerde, Sözleşme'nin korumasından faydalanabilir."

3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 5. maddesi, temel bir insan hakkı olan bireyin özgürlüğünün devletin keyfi saldırılarından korunmasını güvenceye almaktadır (*Aksoy/Türkiye*, B. No: 21987/93, 18/12/1996, § 76). Ayrıca Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçen *özgürlük* kavramı, kişinin fiziksel özgürlüğünü kapsamaktadır (*Engel ve diğerleri/Hollanda* [GK], B. No: 5100/71, ..., 8/6/1976, § 58). AİHM, özgürlükten yoksun bırakmanın nesnel ve öznel iki unsurunun bulunduğunu belirtmektedir. Buna göre nesnel unsur kişinin gözardı edilemeyecek uzunlukta bir süre boyunca sınırları belli bir yere kapatılması, öznel unsur ise bu kapatılmanın geçerli bir rızaya dayanmamasıdır (*Storck/Almanya*, B. No: 61603/00, 16/6/2005, § 74).

29. Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi; bir kişinin sınır dışı edilmek amacıyla tutuklanmasının makul bir şekilde gerekli görülmesini, örneğin suç işlemesini ya da kaçmasını engellemeyi şart koşmamaktadır (*Conka/Belçika*, B. No: 51564/99, 5/2/2002, § 38). Bununla birlikte bir kişinin bu hükme dayanılarak özgürlüğünden mahrum bırakılması da sadece hakkında derdest bir sınır dışı edilme işlemi ya da iade prosedürü olmasıyla haklı çıkarılabilir. Diğer bir deyişle bu bende göre özgürlükten yoksun bırakma tedbiri, ancak sınır dışı veya iade işlemleri devam ettiği sürece haklı çıkarılabilir. Bu prosedür, gereken özenle sürdürülmezse tutma Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendine uygun olmaktan çıkar (*A. ve diğerleri/Birleşik Krallık [BD]*, B. No: 3455/05, 19/2/2009, § 164).

30. AİHM'e göre bu madde hükümlerine göre gereken tek şey sınır dışı etme işlemlerinin yürütülmesidir. Dolayısıyla Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi çerçevesinde kişinin sınır dışı edilmesine ilişkin kararın ulusal hukuka ya da Sözleşme hukukuna göre haklı bir gerekçeye dayanması bu itibarla önemli olmayacaktır (*Chahal/Birleşik Krallık*, B. No: 22414/93, 15/11/1996, § 112).

31. AİHM yerel makamların iadenin gerçekçi bir ihtimal olup olmadığını ve iadeye yönelik tutukluluğun başından itibaren haklı olup olmadığını değerlendirme yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmiştir (*Al Husin/Bosna Hersek*, B. No:10112/16, 25/6/2019, § 98). İade edilmek üzere gerçekleştirilen tutma işlemi sırasında keyfi tutma riskini önleyebilecek usule ilişkin güvencelerin de varlığı gereklidir (*Kim/Rusya*, B. No: 44260/13, 17/7/2014, § 53).

32. AİHM, Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca özgürlükten yoksun bırakma tedbirinin iç hukuktaki usul ve esasa ilişkin hükümlere uygun olması gerektiğini yinelemiştir. Bununla birlikte ulusal hukuka uygunluk yeterli değildir. Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası, özgürlükten yoksun bırakmada ayrıca bireylerin keyfilğe karşı korunması amacının da gözönünde bulundurulmasını gerektirir. Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *keyflik* kavramı, iç hukukla bağdaşmamanın ötesinde bir nitelik taşımaktadır. Zira bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması, ulusal hukuk uyarınca kanuna uygun olsa da keyfi ve bu nedenle Sözleşme'ye aykırı olabilir. Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi kapsamındaki alıkoyma tedbirinin keyfi olarak nitelendirilmemesi için söz konusu alıkoyma tedbirinin iyi niyetle yapılması, hükümetin dayandığı alıkoyma gerekçeleriyle yakından ilgili olması, alıkoyma koşullarının ve tedbirinin gerçekleştirildiği yerin uygun olması ve alıkoymanın -amacın gerektirdiğinin ötesinde- makul süreyi aşmaması gerekmektedir (*L.M. ve diğerleri/Rusya*, B. No: 40081/14 ..., 15/10/2015, § 146).

33. İç hukukun keyfilğe karşı yeterli usul güvenceleri sağlayıp sağlamadığına ilişkin değerlendirmesinde AİHM, tutulma süresine ilişkin bir zaman sınırının olup olmadığını ve tutma işlemine karşı bir hukuk yolunun mevcut olup olmadığını dikkate almaktadır. Bununla birlikte Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi devletlere bu madde hükümlerine göre gerçekleştirilen bir tutma hâline ilişkin azami bir süre belirleme ve tutma hâlinin otomatik olarak yargısal denetimden geçirilmesini sağlama yükümlülüğü yüklenmez. AİHM içtihada göre iç hukuktaki zaman sınırlarına uymanın veya otomatik yargı denetiminin varlığı tek başına göçmenlerin tutulmasına ilişkin sistemin Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendine uygun olmasını garanti etmeyecektir (*J.N./Birleşik Krallık*, B. No: 37289/12, 19/5/2016, §§ 83-96).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünöldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

35. Başvurucu; Suriye'den geldiği için sınır dışı edilemeyecek kişilerden olduğunu, hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmaksızın idari gözetim altına alınmasının masumiyet karinesine aykırısı olduğunu ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

36. Anayasa'nın 16. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir."

37. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir."

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

...usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz."

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddiaları kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı çerçevesinde, tutmanın hukukiliği kapsamında ele alınacaktır.

39. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir (*Mehmet Haberal*, B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 122).

40. Serbest bırakılmak amacıyla yetkili yargı merciine yapılması gereken başvurudan söz edildiğinden anılan hakkın uygulanması ancak talep hâlinde söz konusu olabilecektir. Dolayısıyla burada belirtilen bir yargı merciine başvurma hakkı, sınır dışı edilmek amacıyla hürriyetinden yoksun bırakılan kişiler bakımından da uygulanması gereken bir güvencedir.

41. Bu bağlamda ilgili yargı merciinin taraflardan ve yürütmeden bağımsız, tarafsız olmasının yanı sıra kişinin serbest bırakılmasına karar vermeye yetkili olması gerekir. Bu çerçevede sınır dışı edilmek üzere gözetim altına alınanların 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimliklerine itirazda bulunulabilmeleri mümkündür ve hâkimlik bu kişilerin serbest bırakılmalarına karar verme yetkisine sahiptir. Dolayısıyla sulh ceza hâkimliğine serbest bırakılmak amacıyla başvurmanın bireysel başvuru öncesinde tüketilmesi gereken etkili bir başvuru yolu olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

42. Öte yandan sulh ceza hâkiminin idari gözetim kararının hukuka uygun olduğuna hükmetmesi durumunda -idari yargı merciinin idari gözetim kararının hukukiliğini denetleme yetkisinin bulunmadığı gözetildiğinde- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinde öngörülen tam yargı davasının idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu şikâyetlerine bağlı tazminat istemi yönünden etkisiz hâle geleceği anlaşılmaktadır. Bu gibi hâllerde sulh ceza hâkiminin idari gözetim kararının hukuka uygun olduğuna dair kararının kesinleşmesinden itibaren süresi içinde doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilir (*B.T. [GK]*, B. No: 2014/15769, 30/11/2017, § 72).

43. Ayrıca herhangi bir idari gözetim kararı olmaksızın özgürlüğünden yoksun bırakılanların idari gözetim altına alınmış olmasından doğan zararlar için doğrudan idari yargı mercilerinde tam yargı davası açabileceği konusunda tereddüt bulunmamaktadır (*B.T.*, § 74). Ancak bu durum idari gözetimin sona erdiği hâller için geçerlidir. 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde öngörülen tam yargı davası kişilerin serbest bırakılmalarını sağlayan bir niteliğe sahip değildir. Elbette sınır dışı edilme idari işlemi söz konusu olduğunda buna bağlı olarak gözetim altına alınanın da hukuki dayanağı ortadan kalkacaktır. Ancak idare mahkemesinin hukuki denetim yapacağı asıl işlem gözlem altına alma kararı değil sınır dışı etme kararı olacaktır. Böyle bir başvuru yolu, serbest bırakılan kişiler bakımından -tazminat suretiyle- yeterli bir giderim sağlayabilir ve bu nedenle ancak tutulma hâli sona eren kimseler bakımından etkili bir başvuru yolu olarak kabul edilebilir.

44. Somut olayda başvurucunun idari gözetim kararına yaptığı itiraz, Hatay 2. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir. Başvurucu, bu karardan sonra da idari gözetimde tutulmaya devam edildiğinden idari yargıda tam yargı davası açma yolunu tüketme zorunluluğunun bulunmadığı değerlendirilmiştir. Zira idare mahkemelerine açılacak tam yargı davası sonucunda verilecek karar, başvurucunun -tazminat elde etmekten öte- serbest kalmasını sağlayacak bir işleve sahip değildir. Dolayısıyla başvurunun diğer kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerekir.

a. Genel İlkeler

45. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, devletin bireylerin özgürlüğüne keyfi olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir haktr (*Erdem Gül ve Can Dundar [GK]*, B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 62).

46. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hürriyetten yoksun bırakma kavramını tanımlamıştır. Buna göre hürriyetten yoksun bırakma, bir kimsenin kısıtlı bir alanda gözüldü edilemeyecek bir süre boyunca tutulması ve bu kişinin söz konusu tutulmaya rıza göstermemiş olması şeklinde ifade edilebilecek iki unsuru içermektedir (*Cüneyt Kartal*, B. No: 2013/6572, 20/3/2014, § 17).

47. Anılan maddenin birinci fıkrasında geçen *hürriyet* sözcüğü, özgürlük ve bağımsızlığın yanı sıra serbestlik anlamına da gelmektedir. Bu anlamda kişi hürriyetine yönelik bir müdahalenin bulunduğu söylenebilmesi için kişinin hareket serbestisinin maddi olarak sınırlandırılmış olması gerekir. Buradaki hareket serbestisine yönelik kısıtlama, Anayasa'nın 23. maddesinde güvence altına alınan seyahat hürriyetine yönelik bir müdahaleye göre çok daha yoğundur. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale için kişi, rızası olmaksızın en azından rahatsızlık verecek uzunlukta bir süre boyunca belirli bir yerde fiziki olarak tutulmalıdır (*Galip Ögüt* [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 34).

48. Anayasa'nın 19. maddesinin metni bir bütün olarak değerlendirildiğinde maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki sınırlama sebeplerinin kişilerin fiziksel özgürlüklerine ilişkin olduğu, ayrıca devam eden fıkralardaki güvencelerin de fiziki olarak hürriyetinden yoksun bırakılmış kişiler bakımından getirildiği görülmektedir. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının güvence altına aldığı şey, bireylerin yalnızca fiziksel özgürlüğüdür (*Galip Ögüt*, § 35).

49. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

50. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale -Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe- Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir (*Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

51. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlandırabileceği hükme bağlanmıştır. Yine Anayasa'nın 16. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin yabancılar için milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırabileceği belirtilmiştir. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlandırabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin getirilen *kanunilik* şartının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirtildiği görülmektedir. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (*Murat Narman*, § 43).

52. Öte yandan Anayasa'nın 16. maddesine göre yabancıların temel hak ve hürriyetleri milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir. O hâlde kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma sonucunu doğuran idari gözetimin kanunla düzenlenmesi, kanunla getirilen usul ve esasların da milletlerarası hukuka uygun olması gerekmektedir (*Rida Boudra*, B. No: 2013/9673, 21/1/2015, § 76).

53. Anayasa'da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere bu husus, devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur (*A.A. ve A.A.* [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

54. İdari gözetim altına alma yetkisi Anayasa'nın 19. maddesi ile kabul edilmiş istisnai bir yetkidir. Buna göre bir yabancı'nın sınır dışı edilmesi veya geri verilmesi kararının yürütülmesi sürecinde şekil ve şartları kanunla gösterilen usule uygun olarak kişinin yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması mümkündür (*Rıda Boudraa*, § 73). Bu gibi durumlarda bir kişinin suç işleminin veya kaçmasının önlenmesi gibi gerekçelere ihtiyaç bulunmamaktadır.

55. Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hakkında sınır dışı etme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması açısından gerekli olan şey sınır dışı etme işlemlerinin yürütülmesidir. Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında kişinin sınır dışı edilmesine ilişkin kararın ulusal hukuka ya da Sözleşme hukukuna göre haklı bir gerekçeye dayanıp dayanmadığı önemli olmayacaktır.

56. Anayasa'nın 19. maddesi uyarınca sınır dışı etme veya iade işlemleri *gerekli özen* içinde yürütülmezse kişi özgürlüğünden ve mahrumiyetin meşruiyetinden artık söz edilemez (*K.A.* [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 123).

57. İdari gözetim istisnai bir yol olduğu ve kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma sonucunu doğurduğu için hukuka uygun olması ve keyfi muamele teşkil etmemesi gerekmektedir. Bu tedbirin demokratik hukuk devletinin gerekli ve makul kıldığı ölçüde denetlenebilmesi, idari gözetim altında tutulanlara temel, usule ilişkin hakların ve güvencelerin sağlanması gerekir (*K.A.*, § 124).

58. Diğer taraftan Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların *ölçülülük* ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Ölçülülük ilkesi, *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkedен oluşmaktadır. Elverişlilik, öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması; gereklilik, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını; orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38). Bu kapsamda yetkili makamlarca idari gözetimin ulaşılmak istenen hedefle orantılı olup olmadığının veya gözetim altına alınanın alternatifi olacak daha az kısıtlayıcı tedbirlerin uygulanması ile sınır dışı edilmenin başarıyla uygulanıp uygulanamayacağının gözönünde bulundurulması gerekir.

b. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

59. Somut olayda başvurusunun sınır dışı edilmek üzere geri gönderme merkezinde idari gözetim altına alındığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurusunun tutulmasının Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası kapsamına girdiği sonucuna varılmıştır.

60. Başvurucu hakkında verilen sınır dışı etme işlemine bağlı idari gözetim kararından başvurunun 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinde yer verilen "*kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturan*" bir kişi olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Başvurucunun idari gözetim altına alınması ise 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayandırılmıştır. Bu hükme göre sınır dışı etme kararı alınanlardan "*kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye girişi veya çıkışı kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar*" hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınabilir. Dolayısıyla başvurunun idari gözetim altına alınmasının kanuni dayanağının bulunduğu anlaşılmaktadır.

61. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutma hâlinin Anayasa'nın 16. maddesi uyarınca milletlerarası hukuka uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi gerekir. Bu konuda Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin başında MSHUS ve AİHS gelmektedir. MSHUS'nin 9. maddesine göre "*Herkes kişi özgürlüğü ve kişi güvenliği hakkına sahiptir ve hiç kimse keyfi olarak gözaltına alınamaz veya tutulamaz. Hiç kimse hukukun öngördüğü sebepler ve usuller dışında özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.*" Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin 9. Maddeye İlişkin 8 No.lu Genel Yorumu'na göre 9. maddenin birinci fıkrası tüm özgürlükten yoksun bırakma hâlleri, cezai hâller veya hastalık, serserilik, uyuşturucu bağımlılığı, eğitim sebebiyle özgürlükten yoksun kalma hâlleri, göç kontrolünden kaynaklanan kısıtlamalar ve benzeri hâller açısından da uygulanabilir. Sınır dışı etme amacıyla tutma hâli de bu hüküm kapsamına girmektedir. MSHUS'nin 9. maddesi "*hukukun öngördüğü sebepler ve usuller dışında*" ibaresinden anlaşılacağı üzere ulusal hukuka atfı yapmaktadır. AİHS'in 5. maddesi de hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle kişinin yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulmasına cevaz vermektedir ve AİHS de ulusal hukuka atfı yapmaktadır. AİHM'in bu tutma hâline ilişkin inceleme yöntemi ile Anayasa Mahkemesinin inceleme yöntemi benzer olduğundan bu konuda ayrıca bir değerlendirmeye gerek görülmemiştir. Dolayısıyla başvurunun tutulmasının milletlerarası hukuka uygun olmadığı yönünde bir tespiti varılmamıştır. Ayrıca başvurunun bu yönde bir iddiası da bulunmamaktadır.

62. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasına göre hakkında sınır dışı etme ya da geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutulması mümkündür. Öte yandan 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinde haklarında sınır dışı edilme kararı alınacak yabancılar sayılırken "*Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar*" a da yer verilmiştir. Aynı Kanun'un 57. maddesinde ise sınır dışı edilmeleri kararlaştırılanlardan hangileri hakkında valilikler tarafından idari gözetim kararı verileceği düzenlenmiştir. Bu bağlamda sınır dışı edilmelerine karar verilen kişilerden *güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar* valilik kararıyla idari gözetim altına alınacak kişilerdendir. Somut olayda Suriye uyruklu olan başvurunun aynı parmak iziyle farklı kimlik bilgilerini beyan ettiğinin anlaşılması üzerine resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçundan hakkında soruşturma başlatılmış ve bunun üzerine sınır dışı etme kararı alınmıştır. Hatay Valiliği resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunduğu ve askerî yasak bölgeye girdiği yönündeki bulgulardan hareketle başvurunun sınır dışı edilmesine karar vermiş, ayrıca kamu düzeni açısından tehdit oluşturduğunu değerlendirerek idari gözetim altına alınmasını kararlaştırmıştır. Buna göre başvuru hakkındaki idari gözetim kararının sınır dışı etmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu çerçevede başvurunun sınır dışı edilebileceği ülkeler -Ekvador, Malezya ve Sudan olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla başvurunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına idari gözetim

altına alma yoluyla yapılan müdahalenin meşru bir amacının bulunmadığını söylemek mümkün değildir.

63. Diğer taraftan başvuru hakkındaki idari gözetim tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir idari gözetim tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır.

64. Başvurucu, Suriye'den geldiği için sınır dışı edilemeyecek kişilerden olduğunu ileri sürmüş ise de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bağlamında sınır dışı işlemine ilişkin kararın haklı bir gerekçeye dayanıp dayanmadığı bireysel başvurunun inceleme kapsamında bulunmamaktadır. Zira devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya sınır dışı etmekte oldukça geniş bir takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Burada önemli olan sınır dışı etme işlemlerinin yürütülmesidir. Bu açıdan sınır dışı etme işleminin özenle yürütülüp yürütülmediğinin incelenmesi gerekir.

65. Somut olayda başvuru sınır dışı etme işlemine karşı iptal davası açmış, iptal davası açmasıyla birlikte işlemin yürürlüğü durdurulmuştur. İlgili idarece başvurunun sınır dışı edilebileceği ülkeler olarak *Ekvador*, *Malezya* ve *Sudan*'ın belirlendiği görülmüştür. İptal davasının incelenen Mahkeme 3/3/2020 tarihinde Ekvador, Malezya ve Sudan'a sınır dışı edilmesi hâlinde ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ve muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunup bulunup olmadığını hususlarının sorularak şayet böyle bir iddia varsa bu hususun detaylı olarak gerekçeleriyle açıklanıp iddialara ilişkin tevsik edici bilgi ve belgelerin örneğinin sunulmasını başvurucudan istenmesine, bunun için başvurucuya on (10) gün süre verilmesine karar vermiştir. Bu açıklamalar çerçevesinde başvurunun sınır dışı edilmesi sürecinde bir özensizlik tespit edilememiştir.

66. Diğer taraftan tutulmanın ölçülülüğünün değerlendirilmesinde başvurucuya idari gözetimle ilgili usule ilişkin güvencelerin sağlanıp sağlanmadığının da belirlenmesi gerekir. Bu bağlamda idari gözetim altında tutulma bakımından 6 aylık azami bir süre belirlenmiştir. Bu sürenin uzatılması da mümkün değildir. Dolayısıyla sınır dışı işlemleri bitirse de 6 ayın sonunda kişinin serbest bırakılması gerekecektir. Böylelikle sınır dışı etme sürecinin uzaması dolayısıyla kişilerin aşırı bir şekilde/sürede hürriyetlerinden yoksun bırakılmalarının önüne geçilmek istenmiştir. Ayrıca idari gözetimin devamında bir zaruret olup olmadığının valilikler tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilmesi koşulu getirilmiştir. Bu değerlendirme için aylık (otuz günlük) sürenin beklenmesine de gerek yoktur. Buna göre idari gözetimin devamında zaruret görülmeden yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Yine idari gözetime alternatif olarak temel hak ve özgürlükleri daha sınırlı şekilde etkileyen tedbirlerin (belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma, teminat, elektronik izleme gibi) uygulanması mümkün kılınmıştır. Öte yandan idari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirme sonuçları gerekçesiyle birlikte yabancıya, yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilmektedir. Son olarak idari gözetim altına alınan kişi, yasal temsilcisi ya da avukatı idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir; sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırmak zorundadır. Sulh ceza hâkiminin bu kararı kesindir. İdari gözetim altında tutulan kişi, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir. İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde avukatlık hizmeti de sağlanmaktadır.

67. Dolayısıyla idari gözetim altına alma süreci için öngörülen usule dair güvenceler açısından değerlendirildiğinde başvurucuya hangi nedenle idari gözetim altında tutulduğuna ilişkin bir bildirim yapıldığı, başvurucunun idari gözetim kararına karşı Sulh Ceza Hâkimliğine başvurduğu, Hâkimliğin de yeterli bir gerekçeyle başvurucunun talebini reddettiği görülmektedir.

68. Başvurucu, idari gözetim kararına yaptığı itirazın reddedilmesi üzerine bireysel başvuruda bulunmuş; bireysel başvuruda bulunduktan sonraki süreçte idari gözetimin devamında zaruret olup olmadığının denetlenip denetlenmediği, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği hususunda herhangi bir iddia ileri sürmemiştir. Dolayısıyla bu usul güvenceleri yönünden bir değerlendirme yapılmamıştır.

69. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ilişkin bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

70. Başvurucu; kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmaksızın sınır dışı edilmesine karar verilmesinin hukuka aykırı olduğunu, Suriye'deki iç karışıklıkların devam etmesi nedeniyle sınır dışı edilmesi durumunda işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emarelerin bulunduğunu, yaşam hakkının tehlikeye düşeceğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

71. Bireysel başvuru yolunun ikinci niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

72. Somut olayda başvurucunun sınır dışı işlemine karşı açtığı dava idare mahkemesinde derdesttir. Dolayısıyla başvurucunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

73. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvuruçunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtez AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL